

Härmed skickar jag ett gemensamt yttrande från styrelserna i Hagbyåns-Halltorpsåns Vattenråd, Ljungbyåns vattenråd och Norra Møre vattenråd angående:

”Revidering av Kalmar läns regionala åtgärdsprogram för miljömålen”, 2021

A: Synpunkter om programmet som helhet:

Mätbara mål och konkreta åtgärder

Vattenråden är bekymrade över att miljömålen riskerar att inte uppnås och att det även går åt fel håll för flera miljömål. Tempo och måluppfyllelse i arbetet måste ökas!

Vattenråden tycker att länsstyrelsen måste försöka bryta ner fler mål i programmet till mätbara delmål. I vissa områden är det möjligt att ange i siffror hur mycket som behövs göras, tex minska havets näringsbelastning från vattendragen. Om det inte går att ta fram mätbara mål, måste det beskrivas extra tydligt hur prioritering ska ske för att målen kommer uppnås.

Åtgärder som beskrivs i programmet är dessutom väldigt olika. Vissa åtgärder beskrivs i detalj och är konkreta, andra är mer allmän omskrivna, ibland med flera ansvarsroller. Dessa åtgärder behöver brytas ner till del-åtgärder som ska även få ett mätbart resultat.

Prioritering och målkonflikter

Vattenråden tycker det är bra att programmet bekräftar att samarbete behövs, att det behövs helhetssyn, att rätt åtgärd ska ske på rätt plats och ska vara kostnadseffektivt. Vi tycker också det är viktig att olika målsättningar diskuteras och möjliga målkonflikter synliggörs. Det har programmet lyckats bäst med i kapitlet om vattenåtgärder. Däremot tycker vi att andra kapitlet ”klimat” saknar denna analys. Vi tycker dessutom det är bekymmersamt att det inte görs någon prioritering av åtgärder i programmet. Prioriteringen bör vara öppen och transparent och baserad på kostnadseffektivitet/ måluppfyllelsen.

Aktörer

- Vilka är de regionala aktörerna? I flera åtgärder nämns nationella organisationer. Även icke existerande organisationer nämns, såsom Landstinget och Regionförbundet.
- Uppdrag till och skillnad mellan huvudaktör och medaktör är inte tydligt definierat. Det bör tydliggöras att Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens roll är bindande.
- Med nuvarande upplägg riskerar att en åtgärd inte genomförs för att åtagandet är frivilligt. Vattenrådets förslag är att länsstyrelsen anger EN ansvarig huvudaktör per åtgärd, vems roll är fastställt enligt lagar och förordningar. Om det skall finnas flera huvudaktörer, bör en aktör utses vara samordnande. Vi föreslår att samordning sker av Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller Regionen.

Källhänvisning Vattenråden tycker det är av stor vikt att en rapport som åtgärdsprogrammet använder sig av referenser och källor. De saknas i de flesta fall. Det blir svårt att bedöma om åtgärder baseras på aktuell kunskap.

Regionalt-nationellt-internationellt

Vattenråden tycker att programmet ska ännu mer förtydliga var gränsen går mellan regional påverkan och vad som måste lösas på nationellt eller på EU nivå. Programmet bör beskriva hur Länsstyrelsen och andra aktörer i länet jobbar för att lyfta dessa frågor. Relevanta ämnen är: det storskalige fisket, nyttiggöra sediment och musslor från havet, ökade ersättningar och finansiering av miljöarbetet.

Tillsyn

Vi saknar åtgärder som är riktade mot tillsyn i programmet. Från vattenrådets perspektiv tycker vi det är avgörande om vi kommer uppnå miljömålen, t.ex. med en säkerställd fisketillsyn och tillsyn på vattenuttag.

B. Kommentar till avsnittet: "Att utföra åtgärder"**Uppföljning**

Vattenråden undrar varför det kommer finnas två webbsidor med vattenåtgärder: VISS och åtgärdswebben. På vilken anmäler aktörerna åtgärder? Detta borde tydliggöras i dokumentet

Prioritering och kostnad

Vattenråden tycker det är märkligt att det inte anges en prioritering och kostnadsuppskattning med tanke på introduktionstexten. Det är bara en önskelista? Man måste prioritera innan man går in i en process. Vem ansvarar för prioriteringen? På vilka grunder görs prioriteringar?

Finansiering

Vattenråden tycker det är mycket bekymmersamt att finansieringen till åtgärder i programmet inte räcker. Det måste garanteras att en långsiktig och stabil nivå på finansiering finns. Många vattenvårdande åtgärder och dess planering finansieras dessutom av projektbidrag. Projektbidrag är inte långsiktig finansiering. Utan långsiktig och trygg finansiering av åtgärder kommer åtgärder utebli eller nedprioriteras.

C: Kommentar till avsnitt "Övergripande åtgärder"**Åtgärd 1: Information om hållbara livsstil**

Varför nämns inte vattenråd som aktör? Vattenråden informerar redan allmänheten om vattenfrågor, vara sparsamt med vatten, minska kemikalieanvändning, tips för att minska sin påverkan på Östersjön, båtlivet, med mera.

Åtgärd 2: Lärande för hållbar utveckling

Denna åtgärd fanns med under förra åtgärdsplanen men har inte utvecklats senare år p.g.a saknad finansiering. En aktivitet som däremot gjordes i det påbörjade nätverket var att Kalmar kommun och naturum Västervik tog fram en detaljerad plan för utveckling av vattenpedagogik i länet med stöd av LONA bidrag.

Det behövs en annan huvudaktör (med fördel Länsstyrelsen eller Regionen) till denna åtgärd, en som kan säkerställa en långsiktighet och är engagerad i havs- och vattenfrågor och biologisk mångfald. Här behövs också en mer konkret och mätbar mål till åtgärden.

D: Kommentar till ”Temaområde klimat”

Vattenråden föreslår att kapitlet byter namn kallas för ”klimat, luft och hälsa”. Vi tycker försumning ska till temaområde vatten.

I texten behövs målkonflikter tydliggöras och underlag till val av olika åtgärder görs. Det är viktigt att bästa /aktuella kunskap används, för att undvika målkonflikter och göra fel åtgärder. Ett viktigt exempel är målkonflikten mellan klimat på ena sidan och biologisk mångfald och östersjö/vatten på andra sidan. Ska vi minska idisslare pga metan utsläpp och därmed riskerar att minska den biologiska mångfalden i betesmarker och få fungerande våtmarker? En nyproducerat rapport av SLU (Kor och klimatet) problematiserar ställningen också.

Vi anser också att följande uttalande behövs undersökas: ”Uttaget av GROT, det vill säga grenar och toppar till biobränsle, närmast fördubblar försumningspåverkan jämfört med om bara trädstammen tas ut.” Nyare forskning motsäger detta påstående.

E: Kommentar till Temaområde miljögifter

Åtgärd 29: Fortsättning av projektet ”Giftfri vardag” i Kalmar län

Våra vattenråd ska vara med här som aktör. Vi har till exempel haft en kampanj om giftfri trädgård. Skriv även om åtgärd till ”Minska samt undvika felaktig användning av kemikalier inom hushåll och trädgård”

Förslag på ny åtgärd, ”giftfri fritidsbåtsanvändning”

Vi tycker det behövs en till åtgärd, riktat mot kommuner och båtföreningar med följande åtgärder:

- Att undersöka TBT hos fritidsbåtar och ställa krav på TBT-fria båtar i båthamnar och bryggor
- Satsa på båtbottentvätt och säkerställa funktionen
- Erbjudna båtramper samt båtförvaring på land under sommarsäsong
- Erbjudna tankning av akrylatbensin och el-laddning av motorer
- Skrota uttjänade fritidsbåtar

F: Kommentar till Temaområde vatten och miljöer vid vatten

I texten om vattenarbete bör följande information infogas:

1. Alla organisationer uppmanas att vara av kunskap, lokalkännedom och nätverk i vattenråden.
2. Kommuner, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen ska involvera vattenråden i vattenarbete när det handlar om information, dialog och samverkan.

Vi ställer oss tveksamt mot att vattenråden nämns som huvudaktör om det skulle betyda att rollen innebär ett ansvar att åtgärder genomförs (vilket vi föreslår i del A).

Övergödning

Vem är /var finns ”länets åtgärdsamordnare”?

Grundvatten

I texten nämns befolkningens vattenanvändning – också företag måste minska behov av grundvatten.

Hav i balans, levande kust

I texten beskriv Hav som resurs, men havet är mycket mer, det är en förutsättning att vi finns.

Åtgärdstabellen:

Vattenråd behöver bifogas som aktör i följande åtgärder: 38, 49, 50, 56, 61, 70, 71, 72, 73 och 75

Åtgärd 39: Det bör läggas till att det ska utvecklas en process som säkerställer att våtmarker skötts på rätt sätt och att våtmarker uppdateras efter livstiden av anläggningen tar slut.

Åtgärd 56 behöver kompletteras att tekniska lösningar att spara vatten ska utredas och tillämpas.

Förslag till ny åtgärd : Vattenplattform: Vi föreslår att länsstyrelsen ska få uppdrag att starta och driva en plattform med vattenråden, kommuner och andra aktörer som arbetar med åtgärder. Plattformen ska främja kunskapsdelning, kommunikation och samverkan så att bästa möjliga effekt uppnås på med vattenplanerna som grund.

Förslag till ny åtgärd: Vattenråd-kontaktperson: Länsstyrelserna ska få uppdrag att inrätta en kontaktperson för varje vattenråd. Vattenråden önskar mer utbyte och aktuell information om problem, kartläggningar, planerade och genomförda åtgärder i deras respektive avrinningsområde.

Förslag till ny åtgärd: Utveckla Havs- och vattenpedagogik: Vi föreslår att en ny åtgärd infogas som ger Länsstyrelsen eller Regionen uppdrag att samordna utveckling av havs och vattenpedagogik i länet, tillsammans med kommuner, vattenråd, naturum, LNU och museer. (Rapporten med alla rekommendationer finns att ladda ner från LONA-hemsida).

Förslag till ny åtgärd: Främja åtgärder som jämnar ut flöden: Främja åtgärder som jämnar ut flöden i rinnande vatten och samtidigt tillgodose vattenbehov hos verksamhetsutövare och ekologin.

Förslag till ny åtgärd: utvärdera HYPE: SMHI och Länsstyrelsen ska få uppdrag att kontrollera och kalibrera HYPE verktyget i sydöstra Sverige. Ljungbyåns vattenråd har under flertal tillfälle upplyst länsstyrelsen i Kalmar län att modellen HYPE inte stämmer överens med verkligheten och grovt överskattar vattenflödet i Ljungbyån. Modellen behöver kalibreras efter mätpunkten vid Kälstorp. Vid tillsyn av vattenuttag utgår länsstyrelsen från modelldata, som visar felaktig information. Vi ser att det är ett problem i andra vattenförekomster i våra verksamhetsområden. Vi misstänker därför att det även är problem på fler platser i södra Sverige. En storskalig översyn av modellen och kalibrering behövs!

Förslag till ny åtgärd: bedömningskriterier kulturmiljö vid vatten: Länsstyrelsen får uppdrag ta fram objektiva bedömningskriterier och prioritering av objekt med höga kulturvärden, t.ex. som det börjades i INVÄVA projektet.

Förslag till ny åtgärd: Återställa vikar: Återställa, restaurera, underhålla vikar och kustmiljöer med kunskap från åtgärd 45 och 61. Med Länsstyrelsen som samordnande huvudaktör.

G: Kommentar till Temaområde Levande Landskap

Åtgärd 77: Vattenråd bör stå som aktör i åtgärd 77. Varför är Naturskoleföreningen en aktör i åtgärd 77? Föreningen är inte regionalt, däremot är flera organisationer i länet medlem i föreningen.

Förslag till ny åtgärd: Sprida information och öka tillsyn så att kantzoner kring vattendrag skyddas.

För Hagbyåns-Halltorpsåns vattenråd, Ljungbyåns vattenråd och Norra Möre Vattenråd

Renate Foks, samordnare

Kontakt: Renate.foks@kalmar.se

Skrivelsen skickas utan underskrift.